

Az immunológia alapjai

**Veleszületett és szerzett immunhiányos
állapotok**

Immundeficienciák csoportosítása

I. Veleszületett

- 1) Fagocita deficienciák
- 2) Komplement deficienciák
- 3) Súlyos kombinált immunhiányos szindróma (SCID)
- 4) T - sejt deficienciák
- 5) B - sejt deficienciák

II. Szerzett

- 1) Rosszindulatú megbetegedések (tumorok, különösen a vérképzés megbetegedései)
- 2) Szisztémás betegségek (autoimmun betegségek, sarkoidózis)
- 3) Fertőző betegségek/AIDS
- 4) Gyógyszer által okozott immunszuppresszió (pl.: autoimmun betegségek, transzplantáció)
- 5) Sugár szindróma
- 6) Hiányos táplálkozás
- 7) Égés

Általános klinikai tünetek

- **Ismétlődő infekciók**
- **Bőr és nyálkahártya gyulladás**
- **Krónikus hasmenés**
- **Fáradékonyság**
- **Hepato-splenomegália**
- **Autoimmunitás**
- **Krónikus osteomyelitis**

Diagnosztika

- Anamnézis, különös tekintettel az infekciókra
- Családi anamnézis az örökletes defektusok miatt
- Testmagasság, testsúly és a gyermek fejlődése
- Védőoltásokra adott válasz
- Labordiagnosztika:
T- , B - , NK-sejt-funkciók, neutropfil-funkciótesztek, komplement- assayk
- Genetikai háttér

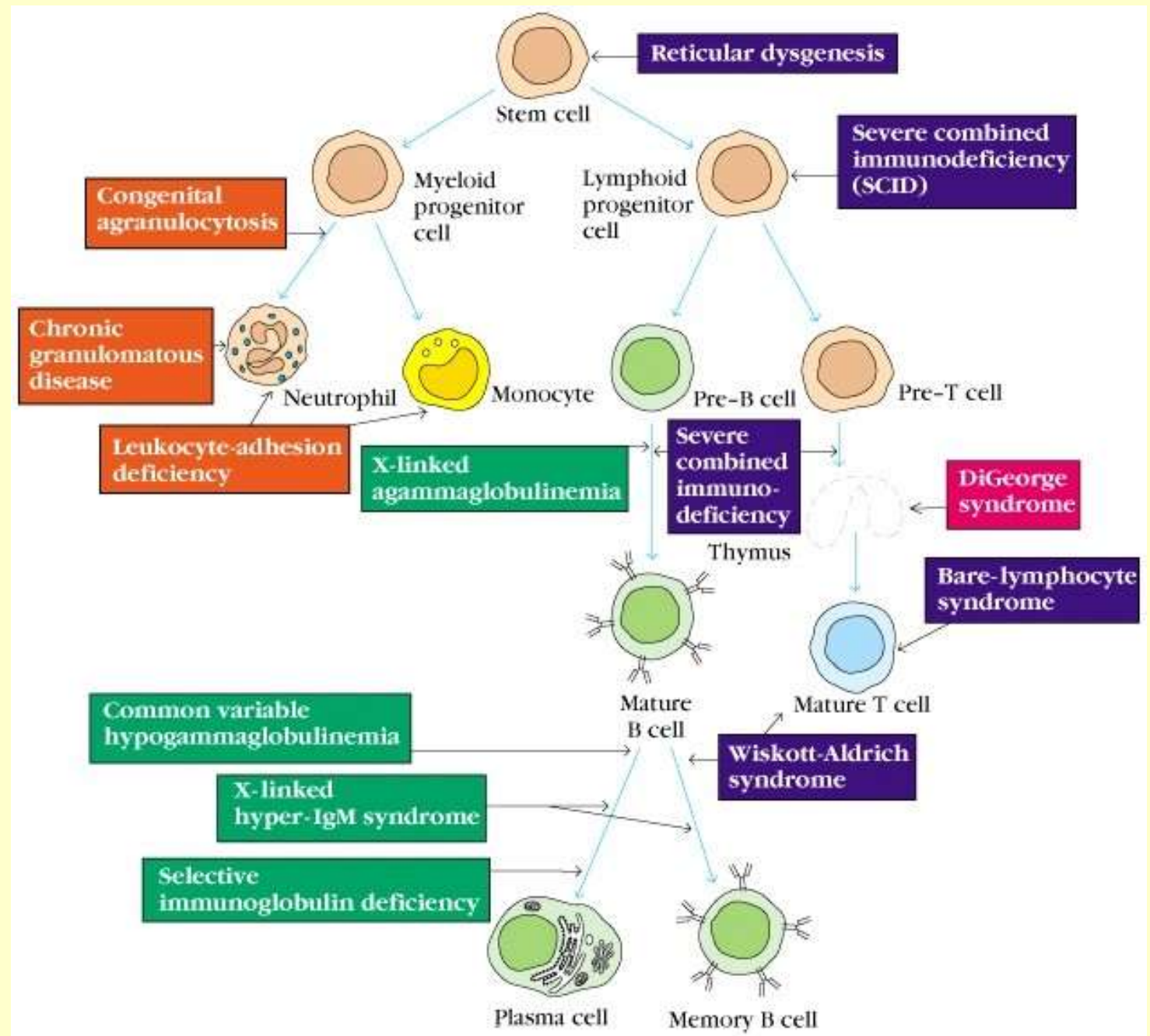
Immundeficienciák csoportjai

**Veleszületett
immunitás
deficienciái**

**B - sejt
deficienciák**

**T- és B - sejt
deficienciák**

**T - sejt
deficienciák**

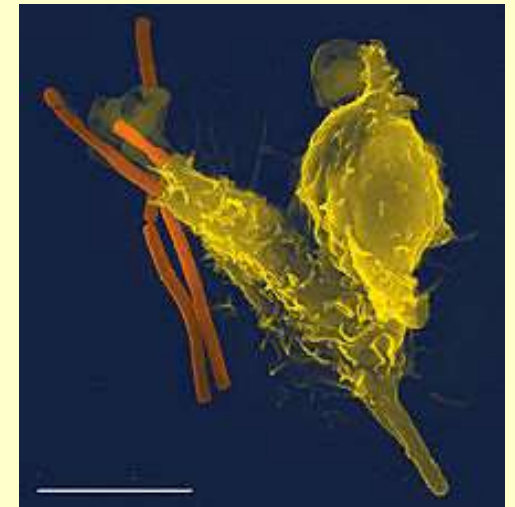

Kongenitális immundefektusok

1. Veleszületett immunválasz

Leggyakrabban előforduló deficienciák a veleszületett immunválaszban

- **Granulocita/monocita granulum- defektusok**
- **Intracelluláris killing defektusok**
- **Kemotaxis, adhézió zavarok (LAD)**
- **PAMP/TLR- defektusok**
- **NK- sejt zavarok**
- **Komplement-deficiencia**

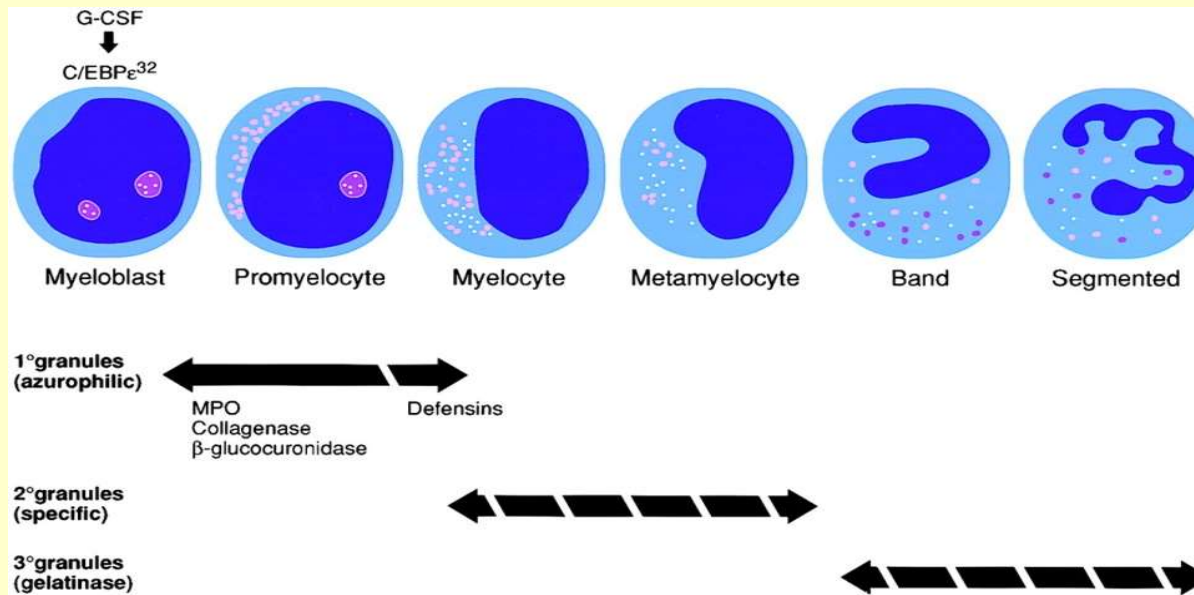
Granulum - defektusok

Primér granulumok defektusa

- Az elsődleges granulumok termékei funkcionálisan helyettesítik egymást, az egyes faktorok (pl.: MPO- Myeloperoxidase) hiánya nem növeli a fertőzésekkel szembeni érzékenységet.
- ELA-2-Génmutáció (neutrophyle Elastase), ciklikus neutropénia (a neutrofil granulociták 21 napos osszcilláló csökkenése)

A specifikus granulumok defektusa:

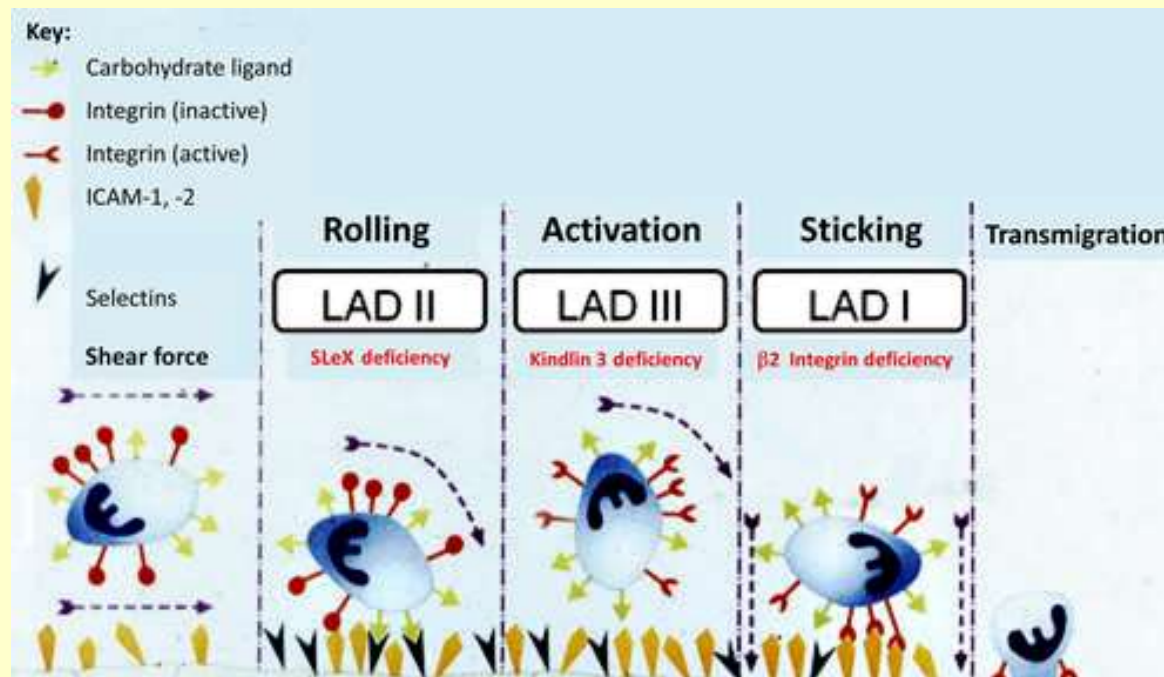
A C/EBP (CCAAT-enhancer-bindendes Protein) transzkripciós faktor hiánya. Az azurofil granulumok (defenzinek) megléte nem nyújt védelmet gennykeltő bakteriális fertőzésekkel szemben. Eozinofil granulocita-, és vérlemezke rendellenességek is jelen vannak.

Defekte der Zellmembrane der neutrophylen Granulozyten: Adhäsion und Chemotaxis

- Prävalenz: 1/100 000
- LAD (Leukozyt adhesion Defizienz) I – CD11/18 (LFA-1) Defekt
- LAD II – L-Selektin (fukosiliert) – Ligand-Defekt, extrazelluläre bakterielle- und Pilzinfektionen
- WHIM - CXCR4 /SDF-1-Rezeptorstörung (Warze, Hypogammaglobulinämie, Infektionen, Myelochatexis: hypersegmentiertes Nukleus, Leukopenie/ Neutropenie)

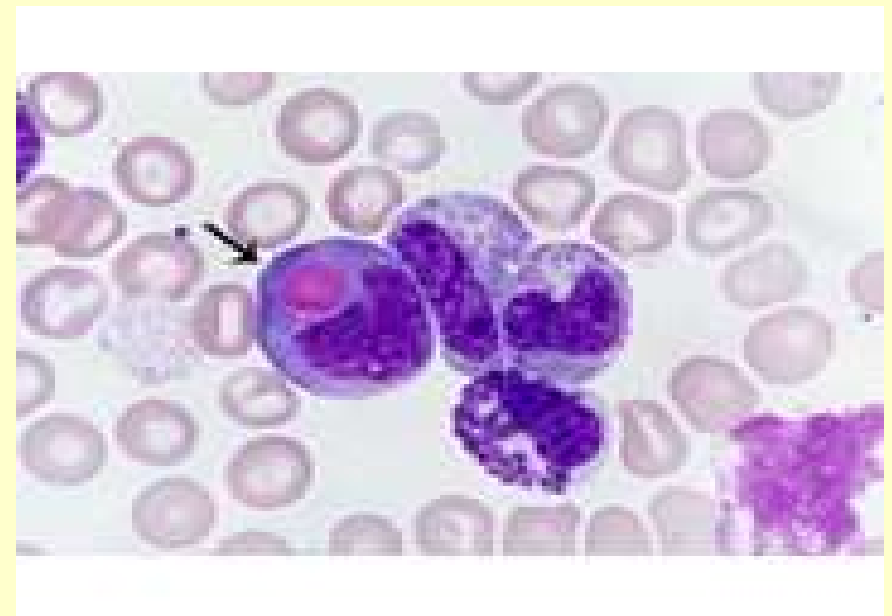
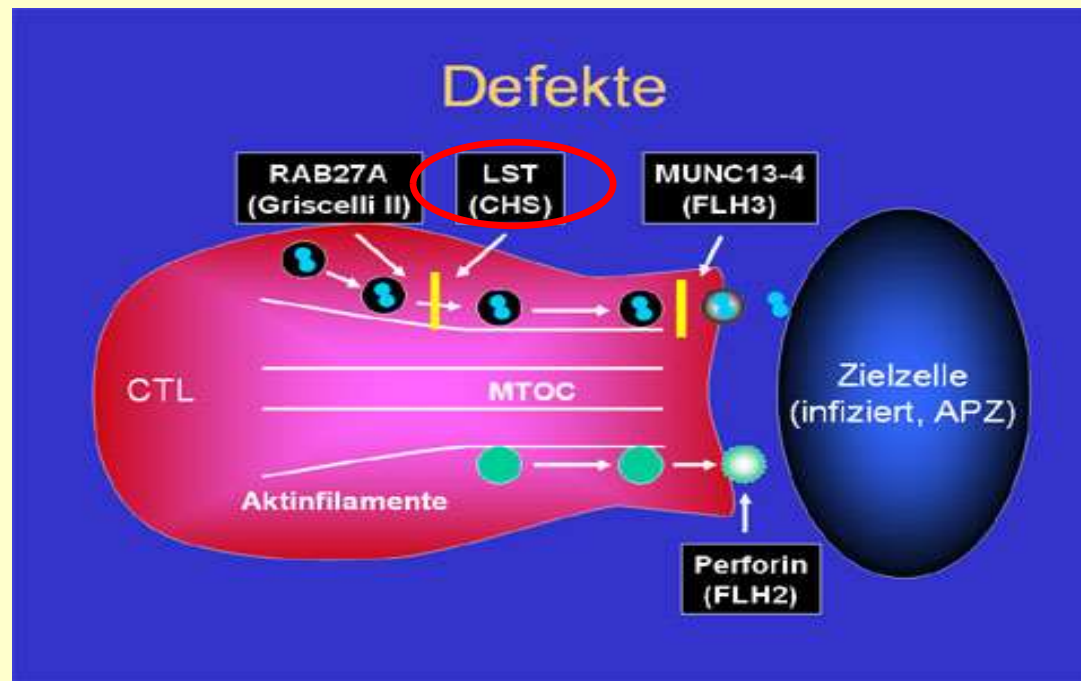
Chediak – Higashi - Syndrom

Chemotaxis und intrazelluläre Bakterizidie sind gestört

Mutation des CHS1-Gens (auch als LYST –lysosomaler Transport-regulator genannt)

Chemotaxis der Granulozyten und Monozyten ist abnormal

Defekte der NK-Zell-Funktionen sind oft vorhanden

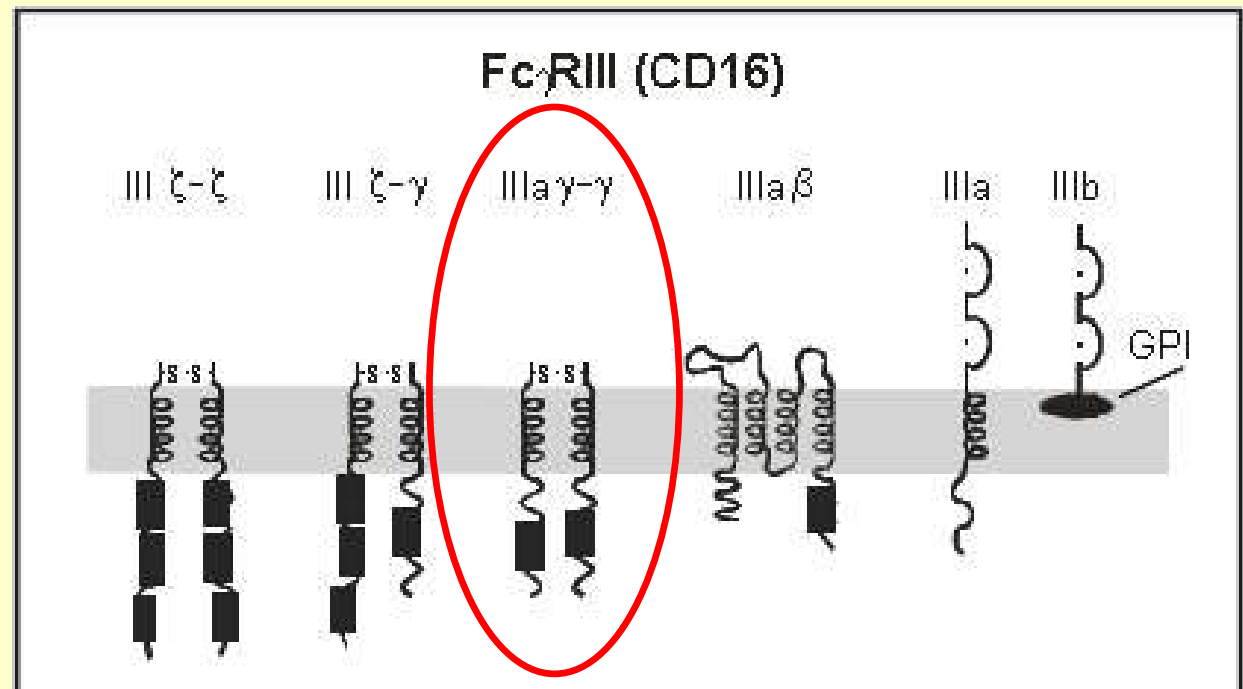
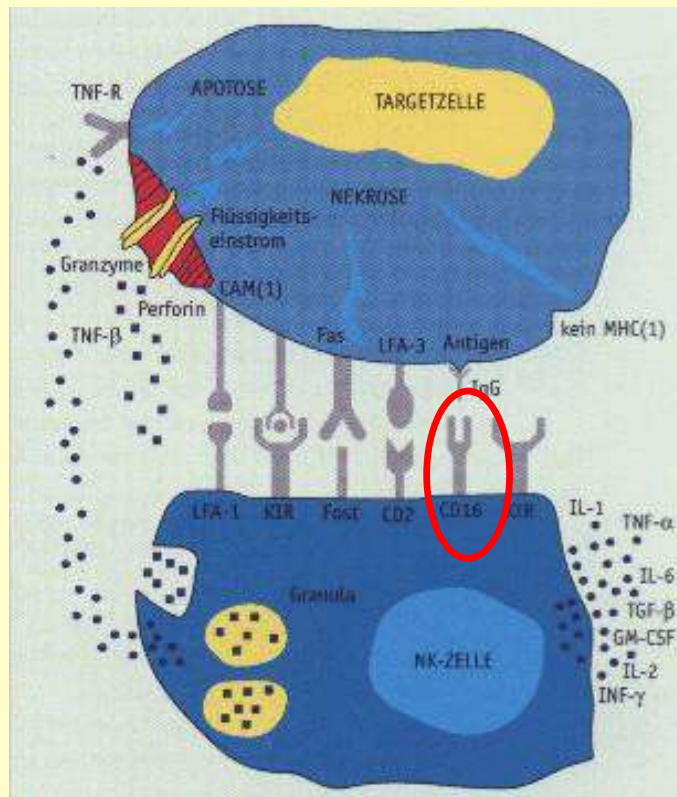

NK – Zell - Defizienz

FCGR3A-Genmutation - CD16 – FcR γ IIIa

allein NK-Zellen betroffenes Defekt

- HSV-, VZV-, EBV- Virusinfektionen sind oft vorhanden
- Anzahl der NK-Zellen ist normal

Komplementsystem - Defekte

- C1-, C2-, C4-Mangel- krankhafte Depositionen von Immunkomplexen
- C3-Defizienz und Defekte der Komponenten der alternativen und klassischen Wege - invasive bakterielle Infektionen verursacht von enkapsulierten Bakterien z.B.: *Pneumococcus*, *Streptococcus* oder *Hemophilus*
- Defizienzen der Komponenten des terminalen Weges - systemische *Neisseria*-Infektionen
- Lektin – Weg-Defizienz – MBL- Defekt – mikrobielle Infektionen in der Kindheit (typisch zwischen dem 6. - 18. Monat) Bei Erwachsenen als sekundäres Defekt vorhanden wegen Immunsuppression, AIDS oder bestimmter autoimmuner Krankheiten. MBL-Defizienz ist häufig, aber die meisten Betroffenen haben keine erhöhte Wahrscheinlichkeit auf Infektionen.

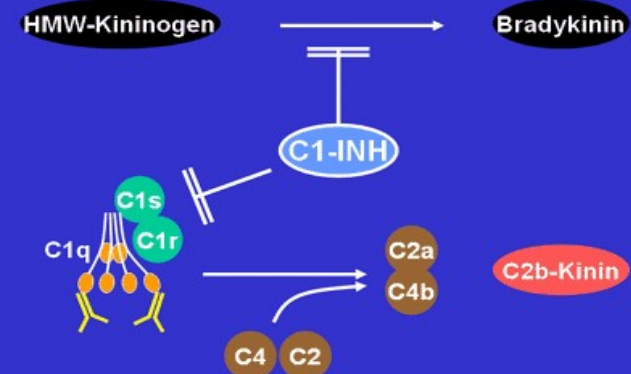
Komplementsystem - Defekte

C1-Inhibitor-Defizienz (Hereditäres angioneurotisches Oedem-HAE) Inzidenz: 2/100,000.

Biochemische Ursache des HAE ist ein funktioneller Mangel des C1-Esterase-Inhibitors (C1-INH). C1-INH ist ein Regulationsprotein des klassischen Komplementaktivationsweges. Seine Biosynthese erfolgt vorwiegend in der Leber. C1-INH gehört zu der Familie der Proteinase-Inhibitoren (Serpinen) des Humanplasmas. C1-INH ist kein Enzym; er hemmt die Startphasen des Gerinnungs-, Fibrinolyse-, Kinin- und Komplementsystems, indem er stöchiometrisch mit aktiviertem C1, aktiviertem Hageman-Faktor (XIIa), Faktor XIa, Plasma-Kallikrein und Plasmin nicht mehr dissoziierbare Komplexe bildet.

Rolle des C1-Inhibitors

I. Veleszületett immundeficienciák

Az adaptív immunrendszer deficienciái

- Általában receszíven öröklődő betegségek
- X –hez kötöttek

Súlyos kombinált immunhiányos szindróma (SCID)

- **T- és B-sejt defektus**
- **A 3-6 hónapos korban magasabb hajlam a fertőzésekre**
- **A légutak, a gasztrointesztinális rendszer és a bőr is érintett**
- **Sem a timusz, sem nyirokcsomók, sem mandulák nem mutathatók ki**

SCID háttere

- **ADA - hiány (adenozindezamináz)**
- **PNP - hiány (purinnukleotidfoszforiláz)**
- **X-hez kötött defektus – a citokin receptorok közös gamma láncának defektusa (IL-2, IL-4, IL-7, IL-9, IL-15)**
- **Autoszomális SCID – hibás DNS repair**
- **RAG-1-, RAG-2- deficiencia (Omenn's szindróma)**
- **ZAP-70- deficiencia**

SCID

Normal

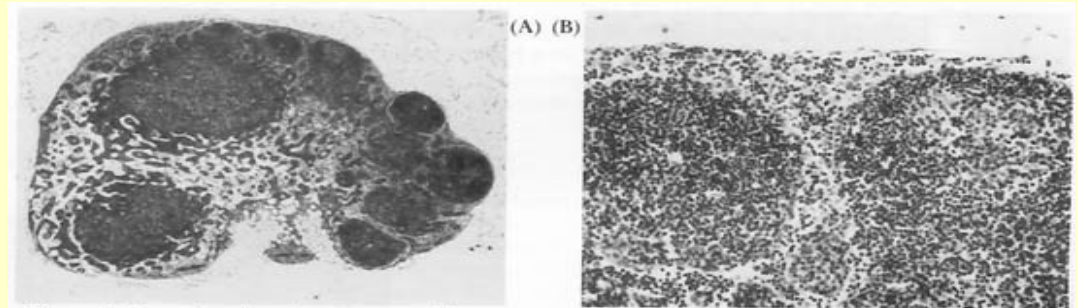
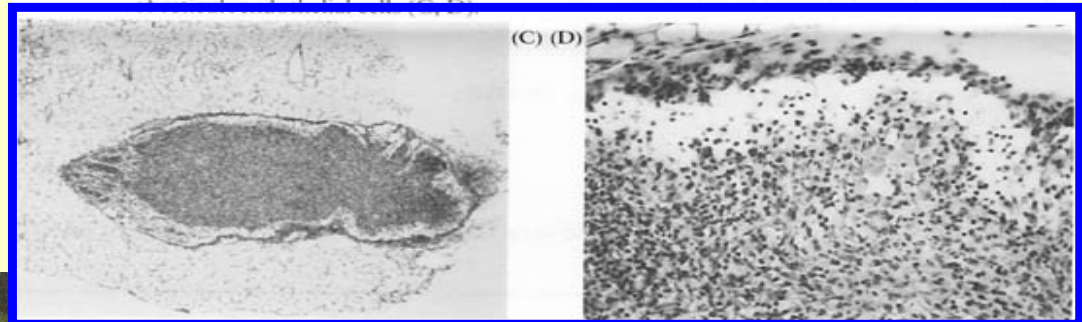
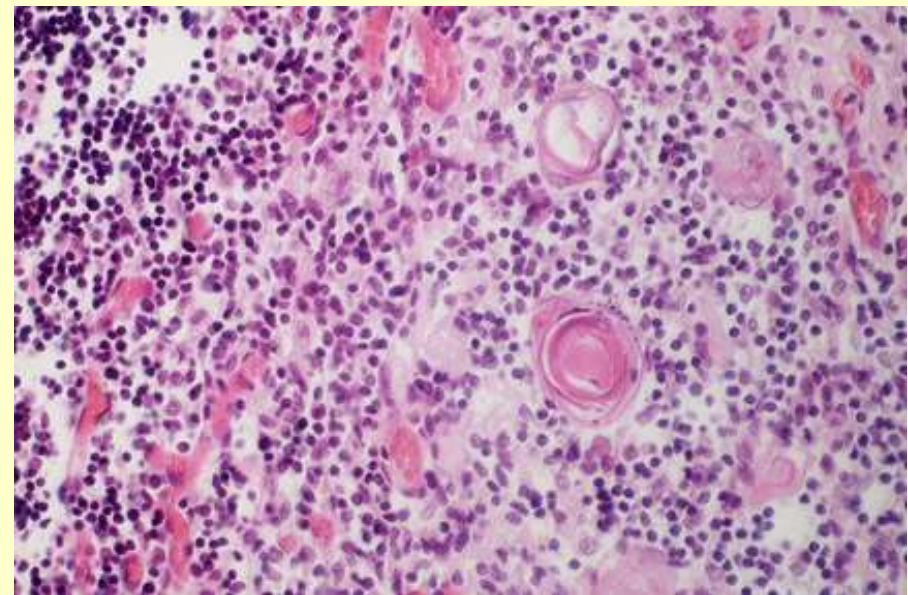

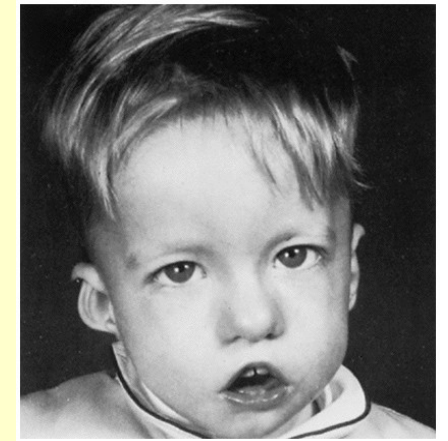
Figure 1 Lymph node of a $+/?$ control has numerous, prominent follicles with germinal centers (A, B) while the *scid/scid* littermate has only a small, rudimentary lymph node consisting

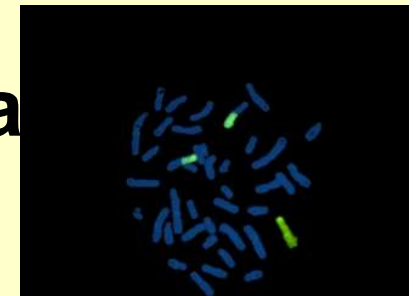
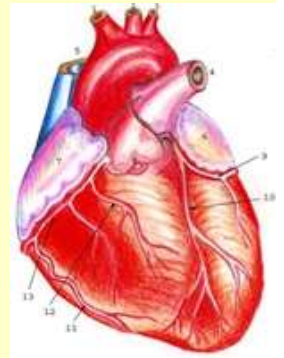
SCID

DiGeorge- szindróma

- A 3. és 4. garattasak fejlődési rendellenessége
- A tímuszepithél fejlődési rendellenessége
- Egyéb szervek pl. mellékpajzsmirigy fejlődési rendellenessége
- zavart T-sejt érés
- T- dependens antitesttermelés hiánya
- Celluláris immunválasz hiánya
- „Nude” egérmodell

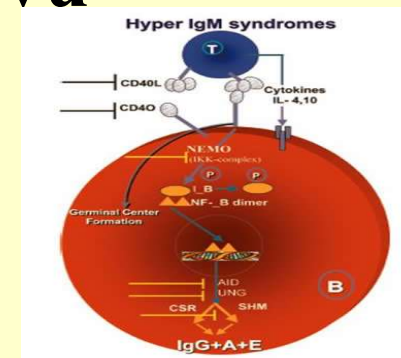

B-sejt deficienciák

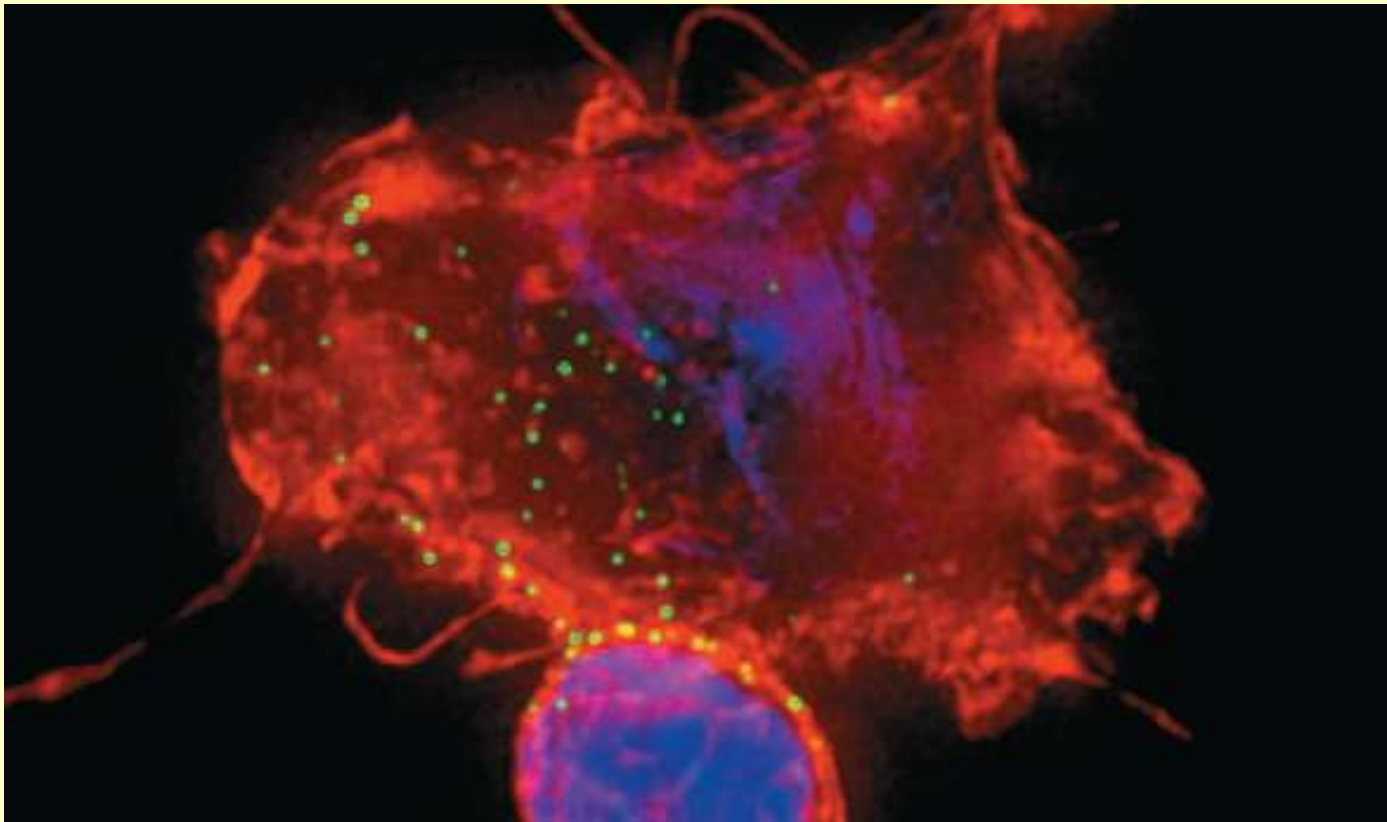
Az extracelluláris baktériumok nagyobb mérvű fertőzőképessége (pyrogén=gennyt okozó) polyszacharidburkos baktériumok

Példák:

- **Változó immunhiány** – MHC-kapcsolt, IgA- és IgG termelés zavara
- **X-kromoszómához kapcsolt agammaglobulinémia (Bruton)** – a Btk tyrosin kináz hiánya, B-sejtérés zavara (Pre-B-sejt stádium)
- **X-kromoszómához kapcsolt hyper-IgM-szindróma** – CD40- Ligandum képződés zavara, Nincs izotípusváltás
- **Szelektív IgA-hiány** – MHC-kapcsolt, nincs IgA-termelés, légúti fertőzések, Gyakoriság: 1/400!

II. Szerzett immundeficienciák

Szerzett immundeficienciák

- **Károsodott immunfunkció az élet során kialakult rendellenességek miatt (nem genetikai)**
- **Az immunszuppresszió valamely betegség szövődménye**

VAGY

- **Iatrogén immunszuppresszió valamely betegség kezelésének szövődményeként**

Epidemiológia (WHO)

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020/ *june2021	2023
People living with HIV	25.5 million [20.5 million–30.7 million]	28.6 million [23.0 million–34.3 million]	31.1 million [25.0 million–37.3 million]	34.6 million [27.7 million–41.4 million]	35.3 million [28.3 million–42.2 million]	35.9 million [28.8 million–43.0 million]	36.6 million [29.3 million–43.8 million]	37.2 million [29.8 million–44.5 million]	37.7 million [30.2 million–45.1 million]	39 million (33.1–45.7 M)
New HIV infections (total)	2.9 million [2.0 million–3.9 million]	2.4 million [1.7million–3.4 million]	2.1 million [1.5 million–2.9 million]	1.8 million [1.3 million–2.4 million]	1.7 million [1.2 million–2.4 million]	1.7 million [1.2 million–2.3 million]	1.6 million [1.1 million–2.2 million]	1.5 million [1.1 million–2.1 million]	1.5 million [1.0 million–2.0 million]	1.3 million (1.0–1.7)
New HIV infections (aged 15+ years)	2.3 million [1.6 million–3.2 million]	2.0 million [1. 4 million–2. 7 million]	1.8 million [1.3 million–2.5 million]	1.6 million [1.1 million–2.2 million]	1.5 million [1.1 million–2.1 million]	1.5 million [1.0 million–2.1 million]	1.4 million [1.0 million–2.0 million]	1.4 million [960 000–1.9 million]	1.3 million [910 000–1.8 million]	1.2 million
New HIV infections (aged 0–14 years)	520 000 [340 000–820 000]	480 000 [310 000–750 000]	320 000 [210 000–510 000]	190 000 [130 000–300 000]	190 000 [120 000–290 000]	180 000 [120 000–280 000]	170 000 [110 000–260 000]	160 000 [100 000–250 000]	150 000 [100 000–240 000]	130 000
AIDS-related deaths	1.5 million [1.1 million–2.2 million]	1.9 million [1.3 million–2.7 million]	1.3 million [910 000–1.9 million]	900 000 [640 000–1.3 million]	850 000 [600 000–1.2 million]	800 000 [570 000–1.2 million]	750 000 [530 000–1.1 million]	720 000 [510 000–1.1 million]	680 000 [480 000–1.0 million]	630 000
People accessing antiretroviral therapy	560 000 [560 000–560 000]	2.0 million [2.0 million–2.0 million]	7.8 million [6.9 million–7.9 million]	17.1 million [14.6 million–17.3 million]	19.3 million [16.6 million–19.5 million]	21.5 million [19.6 million–21.7 million]	23.1 million [21.9 million–23.4 million]	25.5 million [24.5 million–25.7 million]	27.5 million [26.5 million–27.7 million] / *28.2 million	29.8 million
HIV resources available**	US\$ 5.1 billion	US\$ 9.3 billion	US\$ 16.6 billion	US\$ 20.3 billion	US\$ 20.7 billion	US\$ 22.3 billion	US\$ 22.0 billion	US\$ 21.6 billion	US\$ 21.5 billion	20.8 Billion

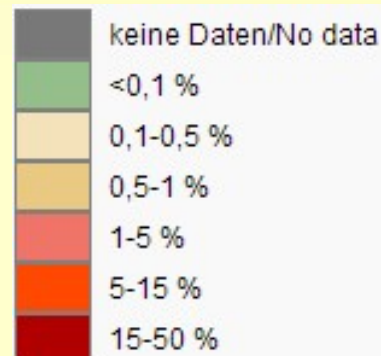
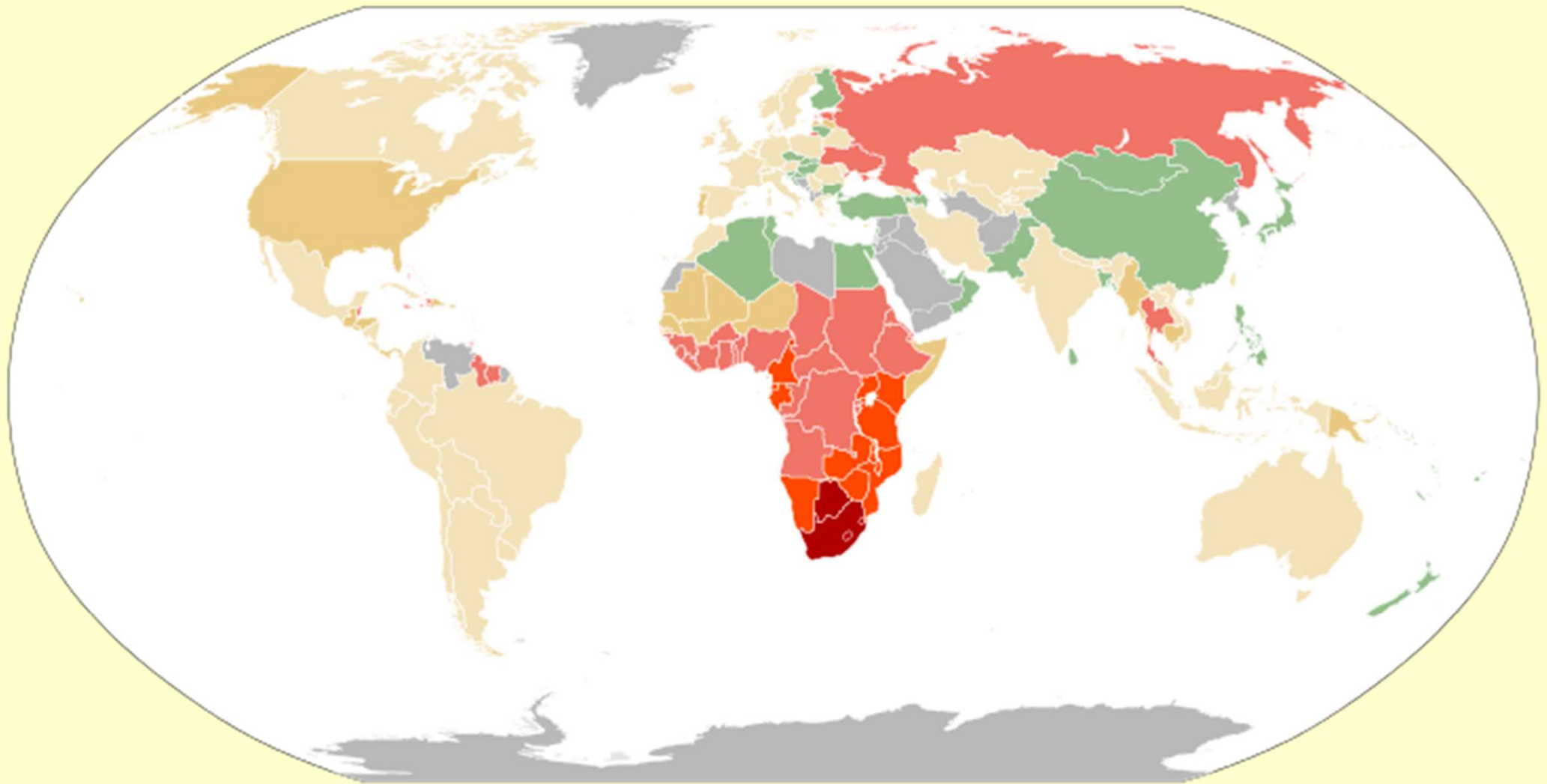
Regionális statisztika (WHO – 2018 Dec)

Regional HIV and AIDS statistics and features | 2018

	Adults and children living with HIV	Adults and children newly infected with HIV	Adult and child deaths due to AIDS
Eastern and southern Africa	20.6 million [18.2 million–23.2 million]	800 000 [620 000–1.0 million]	310 000 [230 000–400 000]
Western and central Africa	5.0 million [4.0 million–6.3 million]	280 000 [180 000–420 000]	160 000 [110 000–230 000]
Middle East and North Africa	240 000 [180 000–390 000]	20 000 [8500–40 000]	8400 [4800–14 000]
Asia and the Pacific	5.9 million [5.1 million–7.1 million]	310 000 [270 000–380 000]	200 000 [160 000–290 000]
Latin America	1.9 million [1.6 million–2.4 million]	100 000 [79 000–130 000]	35 000 [25 000–48 000]
Caribbean	340 000 [290 000–390 000]	16 000 [11 000–24 000]	6700 [5100–9100]
Eastern Europe and central Asia	1.7 million [1.5 million–1.9 million]	150 000 [140 000–160 000]	38 000 [28 000–48 000]
Western and central Europe and North America	2.2 million [1.9 million–2.4 million]	68 000 [58 000–77 000]	13 000 [9400–18 000]
TOTAL	37.9 million [32.7 million–44.0 million]	1.7 million [1.4 million–2.3 million]	770 000 [570 000–1.1 million]

Regionális epidemiológia

UNAIDS
JOINT UNITED NATIONS PROGRAMME ON HIV/AIDS

UNHCR
UNICEF
WFP
UNDP
UNFPA

UNODC
ILO
UNESCO
WHO
WORLD BANK

World Health Organization

HIV

- **Lentivírus**
- **Hosszútávú látens fertőzésre képes**
- **Két szubtípus : HIV-1 (gyakori), HIV-2 (ritkább)**

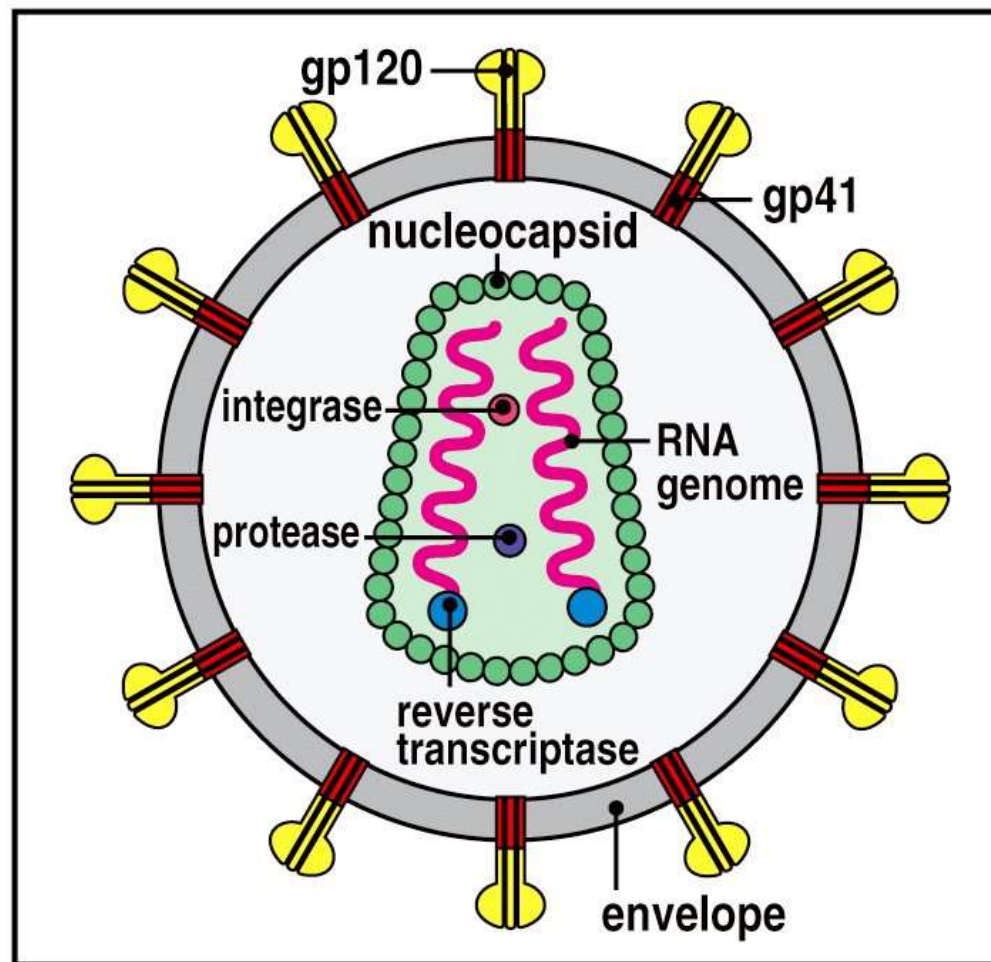
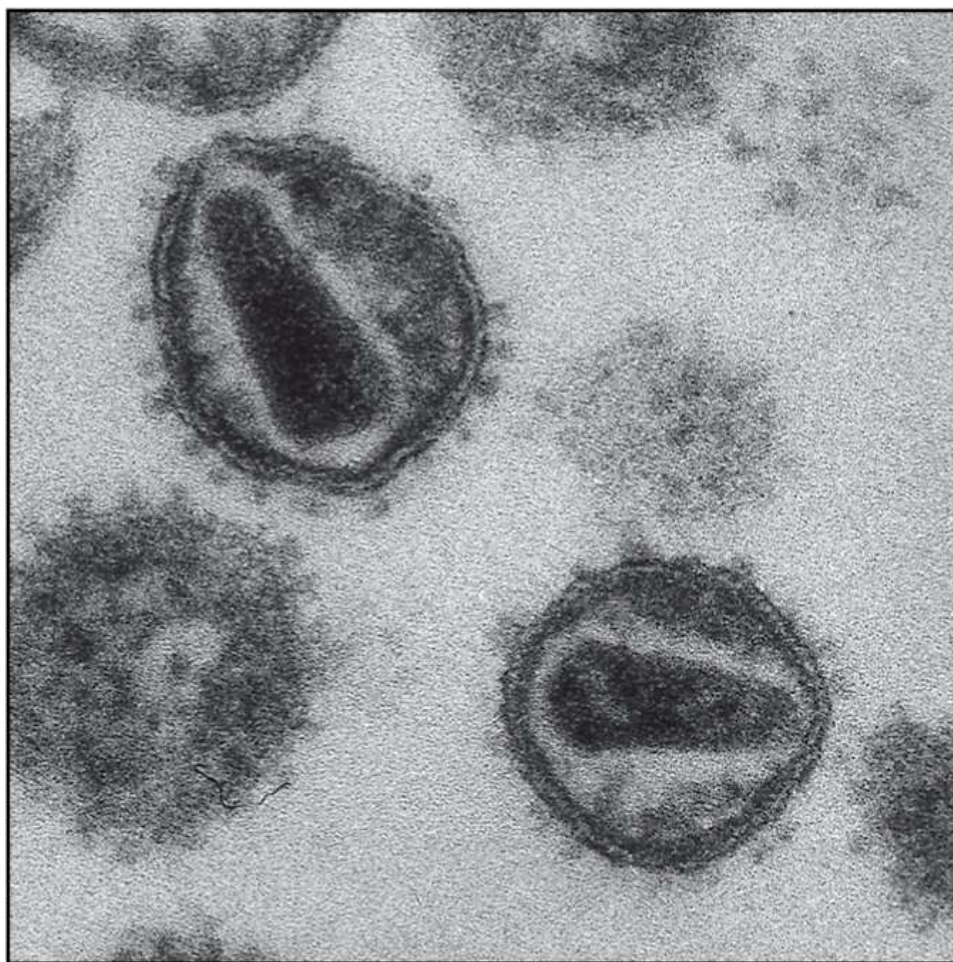
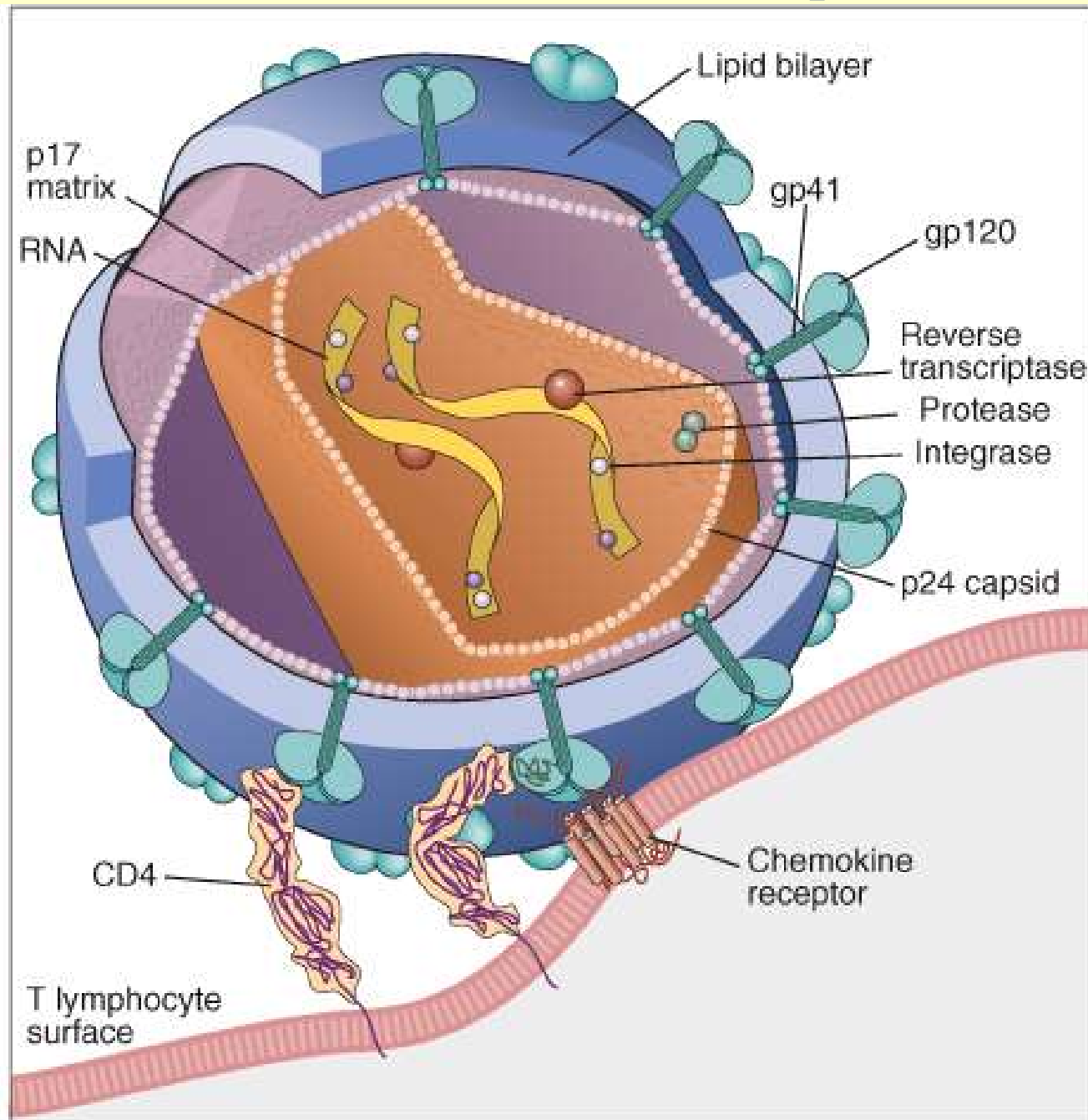

Figure 11-21 Immunobiology, 6/e. (© Garland Science 2005)

A HIV vírus felépítése

HIV receptorok

- **CD4 – gp120**
- **Kemokin receptorok (ez idáig 7 különböző kemokin receptorról derült ki, hogy HIV koreceptor)**
  - **CXCR4 - T sejt trophikus vírus gp120 fehérje**
  - **CCR5 – makrofág trophikus vírus gp120 fehérje**

Kettős trophizmussal bíró vírus mindkettőhöz kötődik

- **DC-SIGN: dendritic cell specific intercellular adhesion molecule 3 (ICAM-3) grabbing non-integrin (a HIV vírus DC-SIGN-hoz kötődése nem eredményezi a vírus sejtbe jutását)**

A DC-k avagy a „trójai faló” szerepe a HIV-fertőzésben

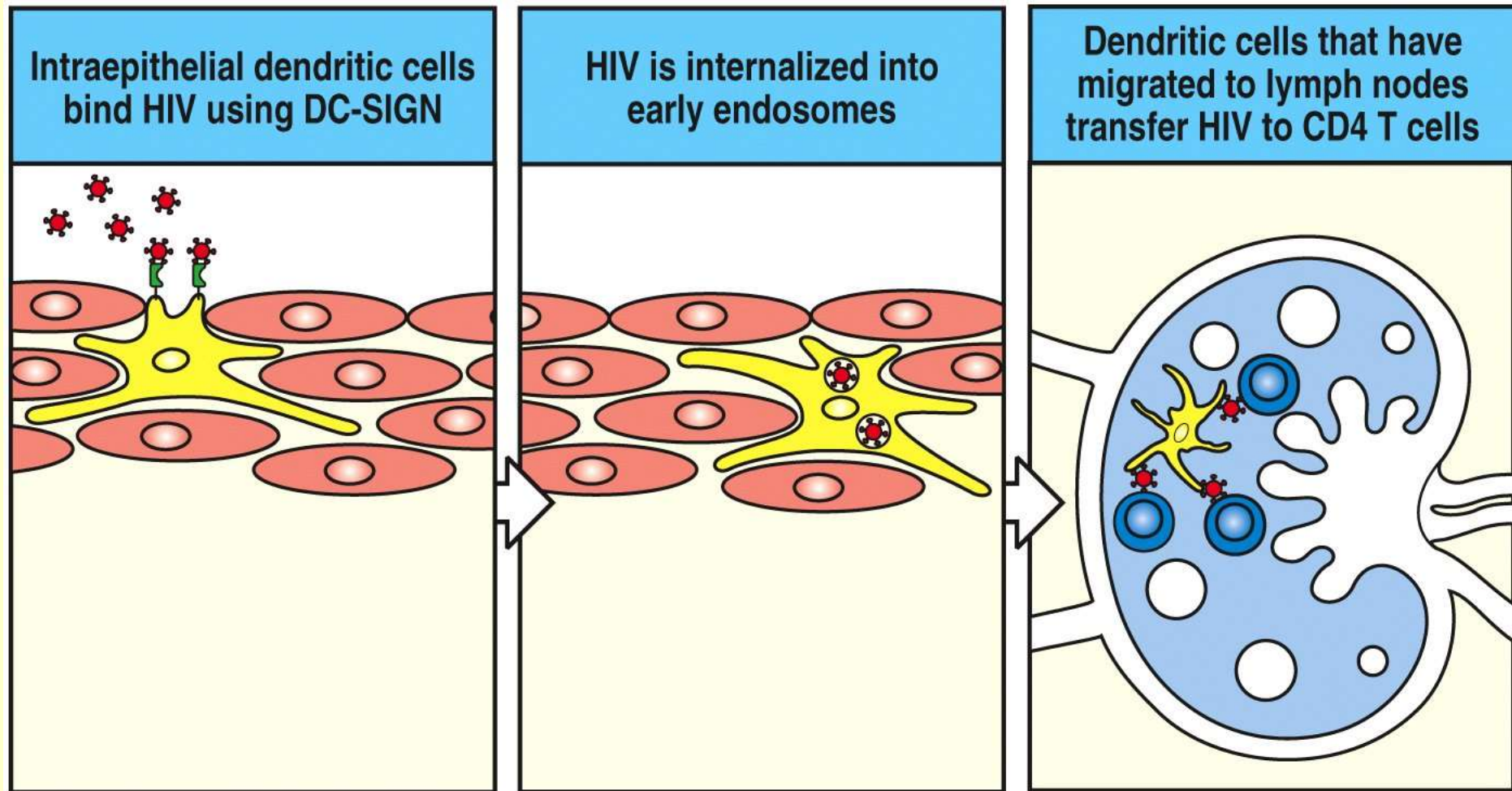
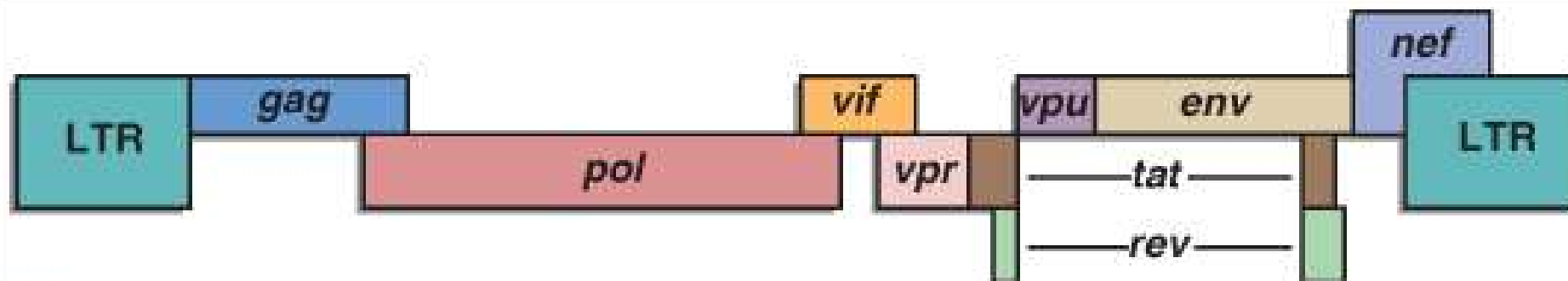

Figure 11-22 Immunobiology, 6/e. (© Garland Science 2005)

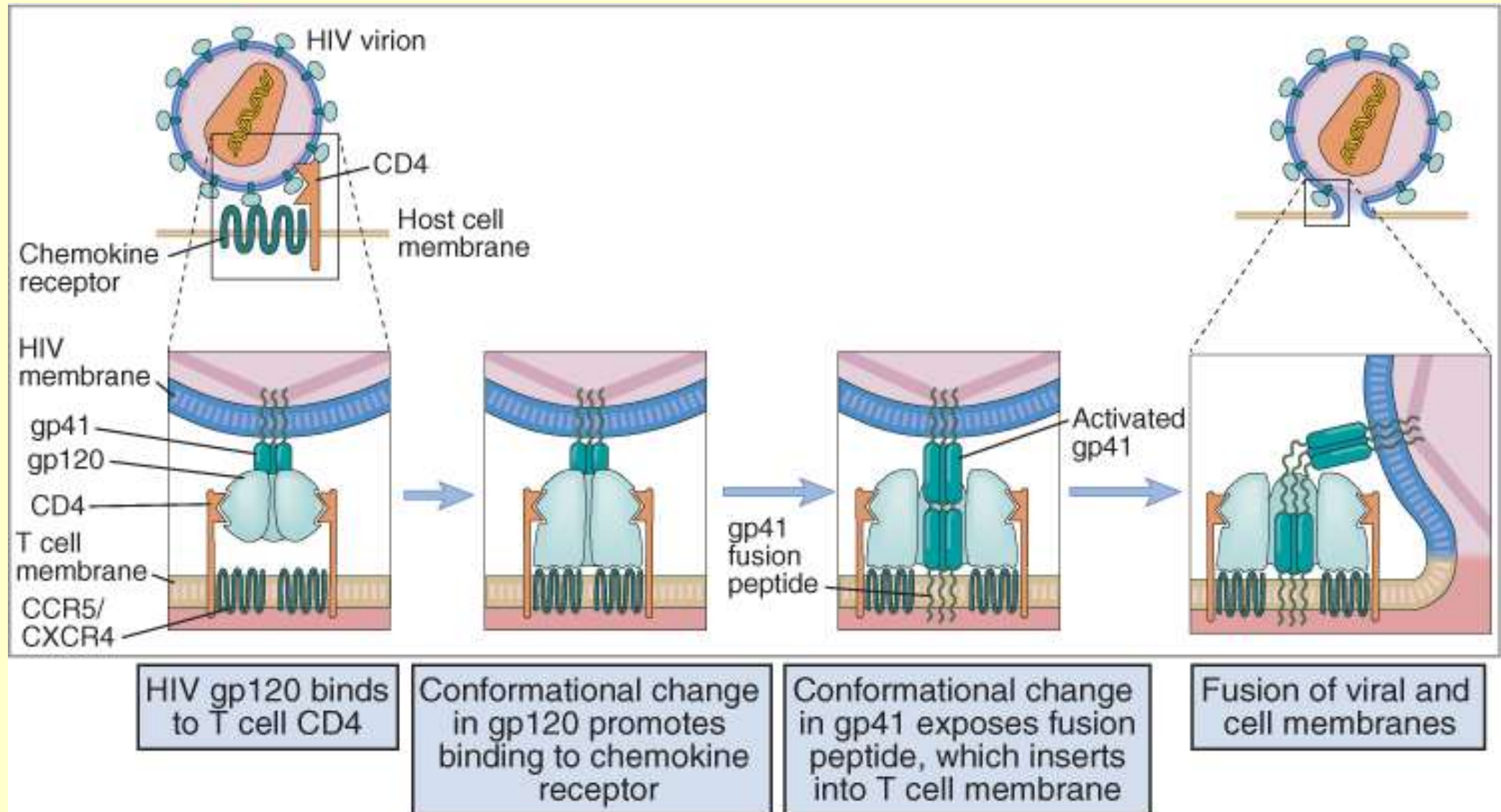
A HIV genome

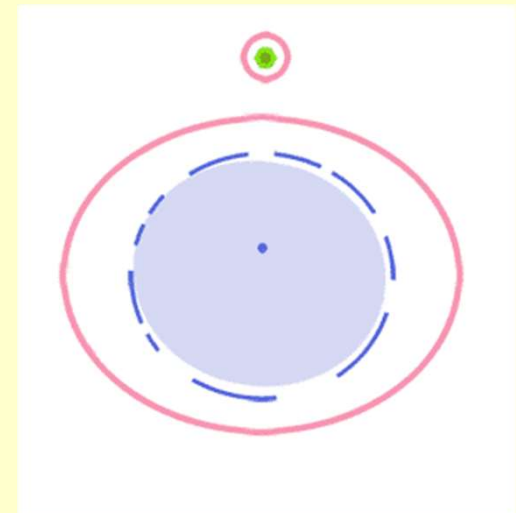
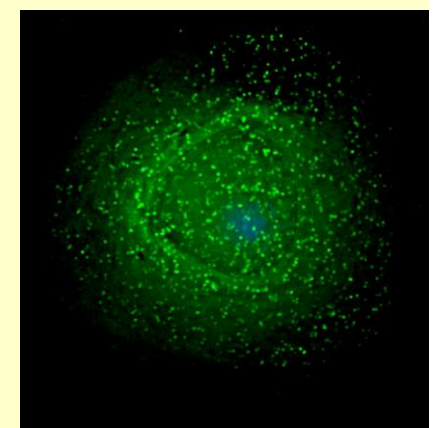
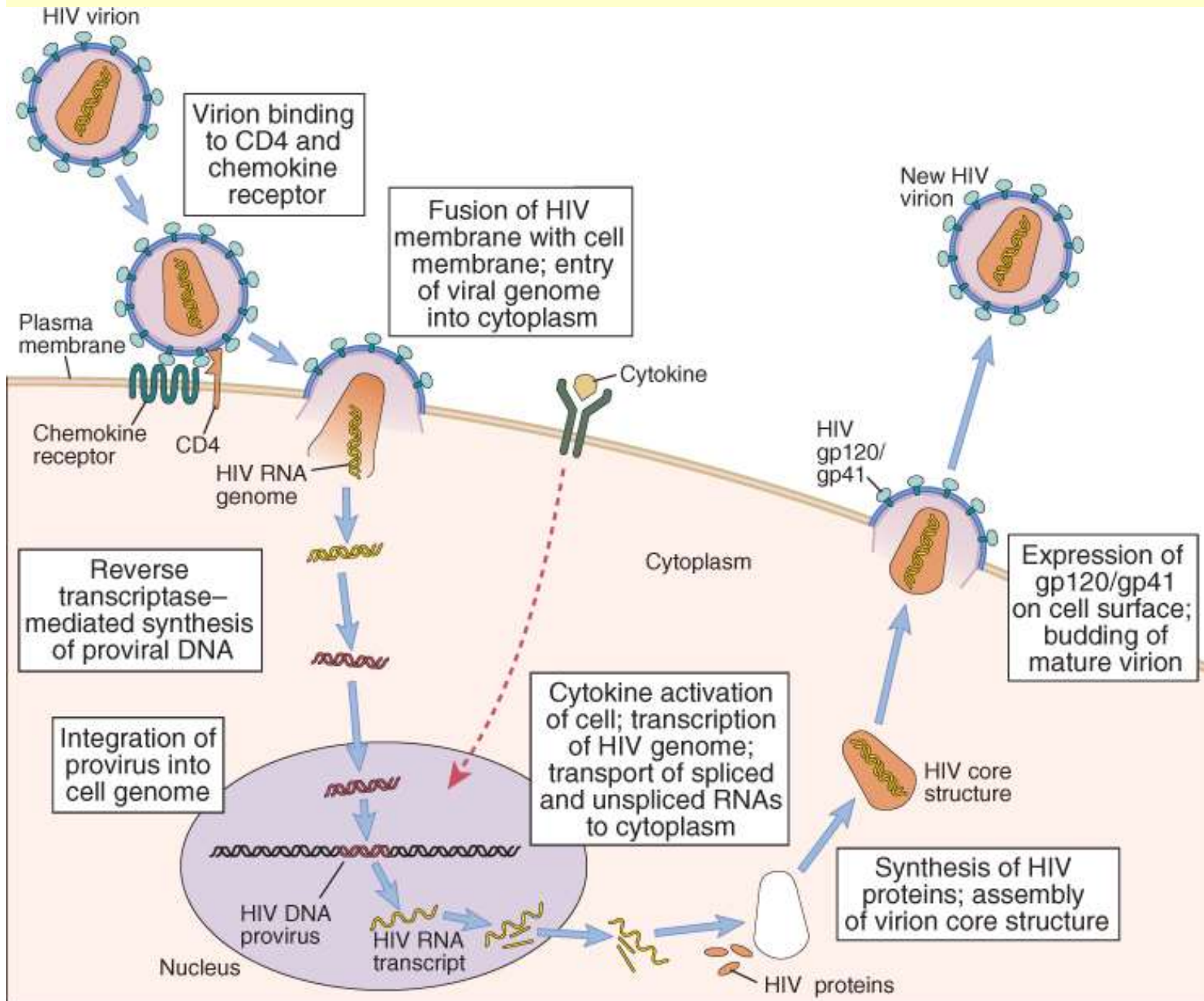
LTR	Integration of viral DNA into host cell genome; binding site for host transcription factors
<i>gag</i>	Nucleocapsid core and matrix proteins
<i>pol</i>	Reverse transcriptase, protease, integrase, and ribonuclease
<i>env</i>	Viral coat proteins (gp120 and gp41) mediating CD4 and chemokine receptor binding and membrane fusion
<i>vif</i>	Enhances infectivity of viral particles
<i>vpr</i>	Promotes nuclear import of viral DNA; G ₂ cell cycle arrest
<i>tat</i>	Required for elongation of viral transcripts
<i>rev</i>	Promotes nuclear export of incompletely spliced or unspliced viral RNAs
<i>vpu</i>	Down-regulates host cell CD4 expression and enhances release of virus from cells
<i>nef</i>	Down-regulates host cell CD4 expression and enhances release of virus from cells; down-regulates host cell class I MHC expression

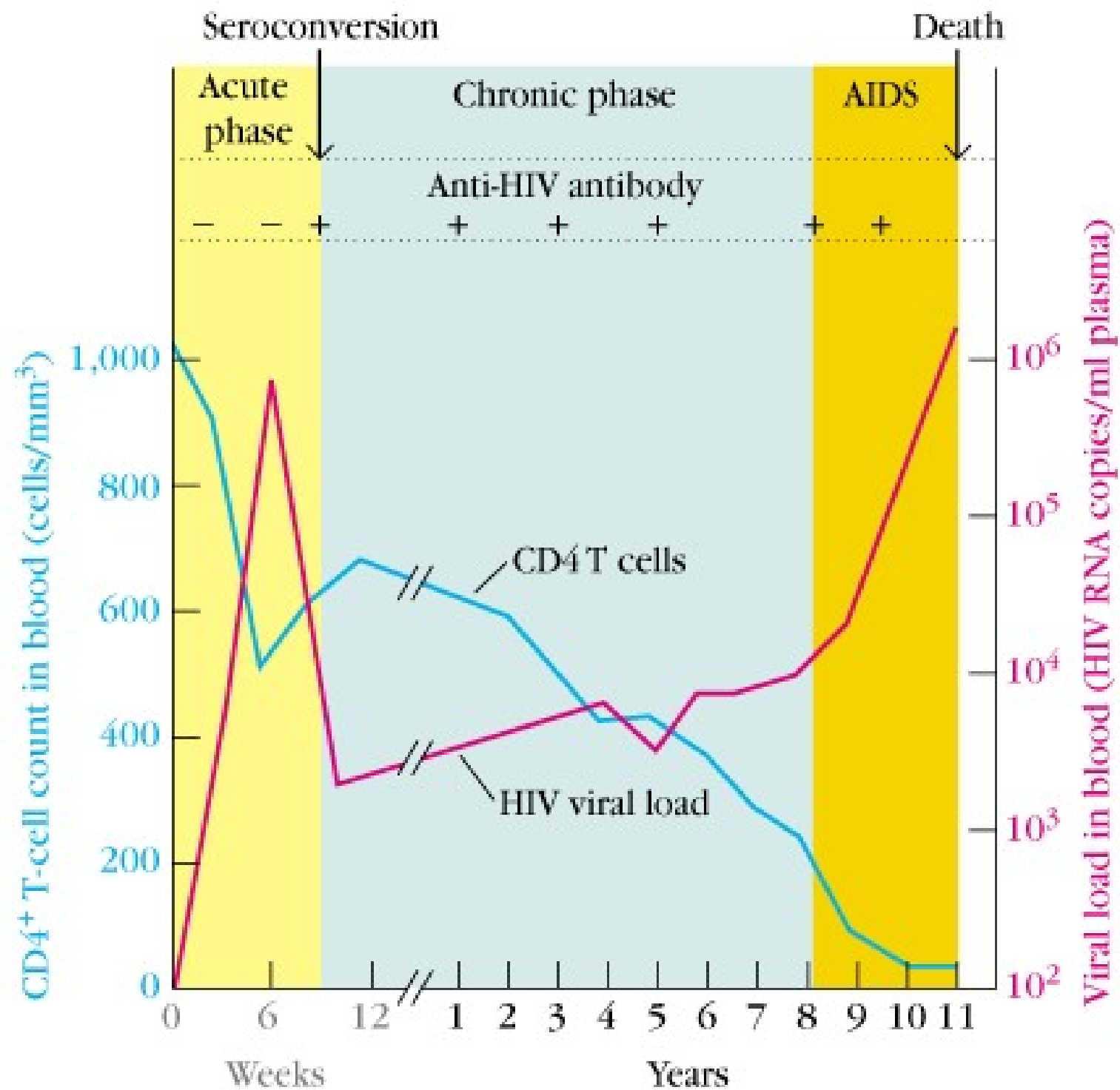

A HIV életciklusa I.

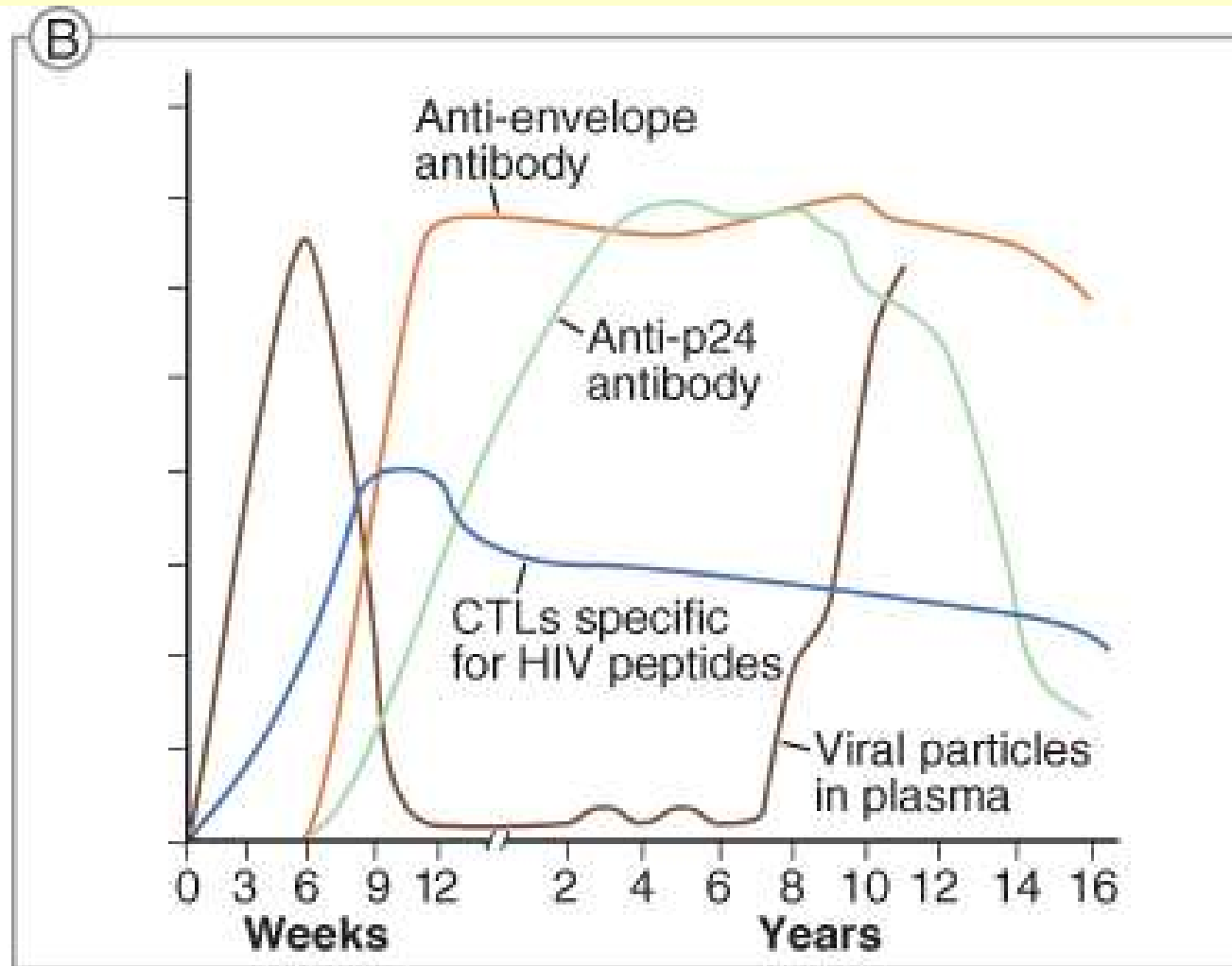

A HIV életciklusa II

A HIV-el szembeni humorális és celluláris immunválasz

Klinikai kategóriák

CD4+ T sejt szám	A	B	C
$> 500/\mu\text{l}$	A1	B1	C1
200 - 499/ μl	A2	B2	C2
$< 200/\mu\text{l}$	A3	B3	C3

A zöld kategóriák AIDS-nek felelnek meg

AIDS komplikációi

Opportunista fertőzések:

- **Paraziták:** Toxoplasma, Cryptosporidium, Leishmania, Microsporidium
- **Bakterériumok:** Mycobaktérium törzsek, Salmonella törzsek
- **Vírusok:** HSV, CMV, VZV

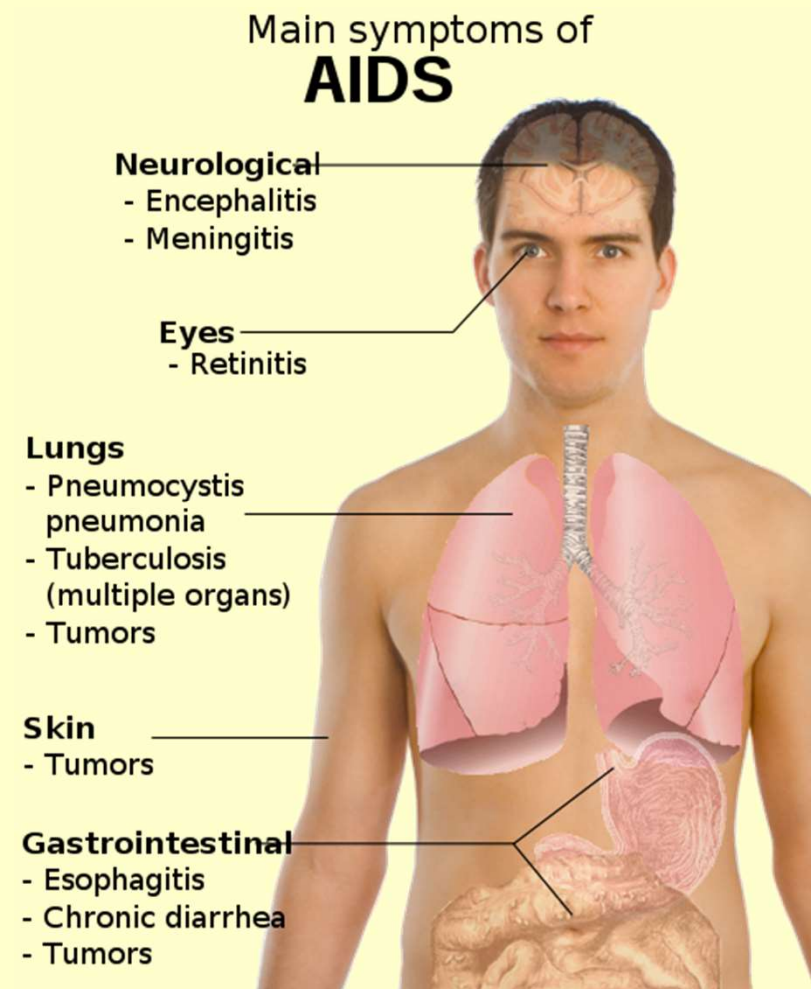
Tumorok:

Kaposi-szarkóma

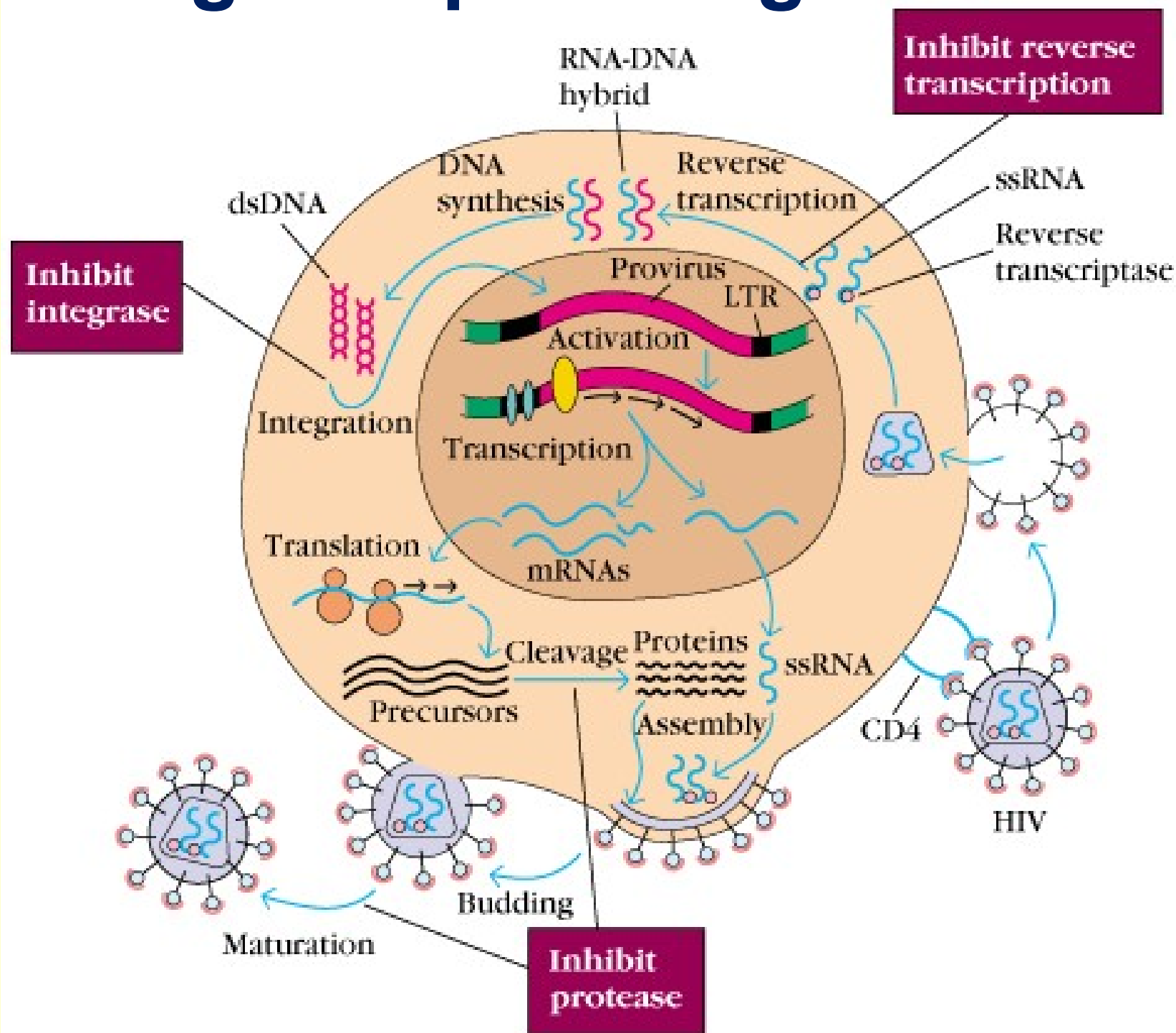
Non-Hodgkin-limfómák

EBV-pozitív Burkitt limfóma

az agy primer limfómái

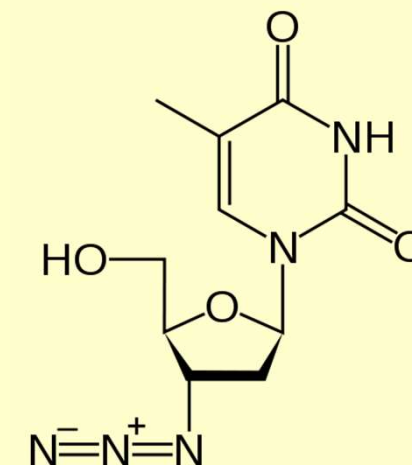

Jelenlegi terápiás megközelítések

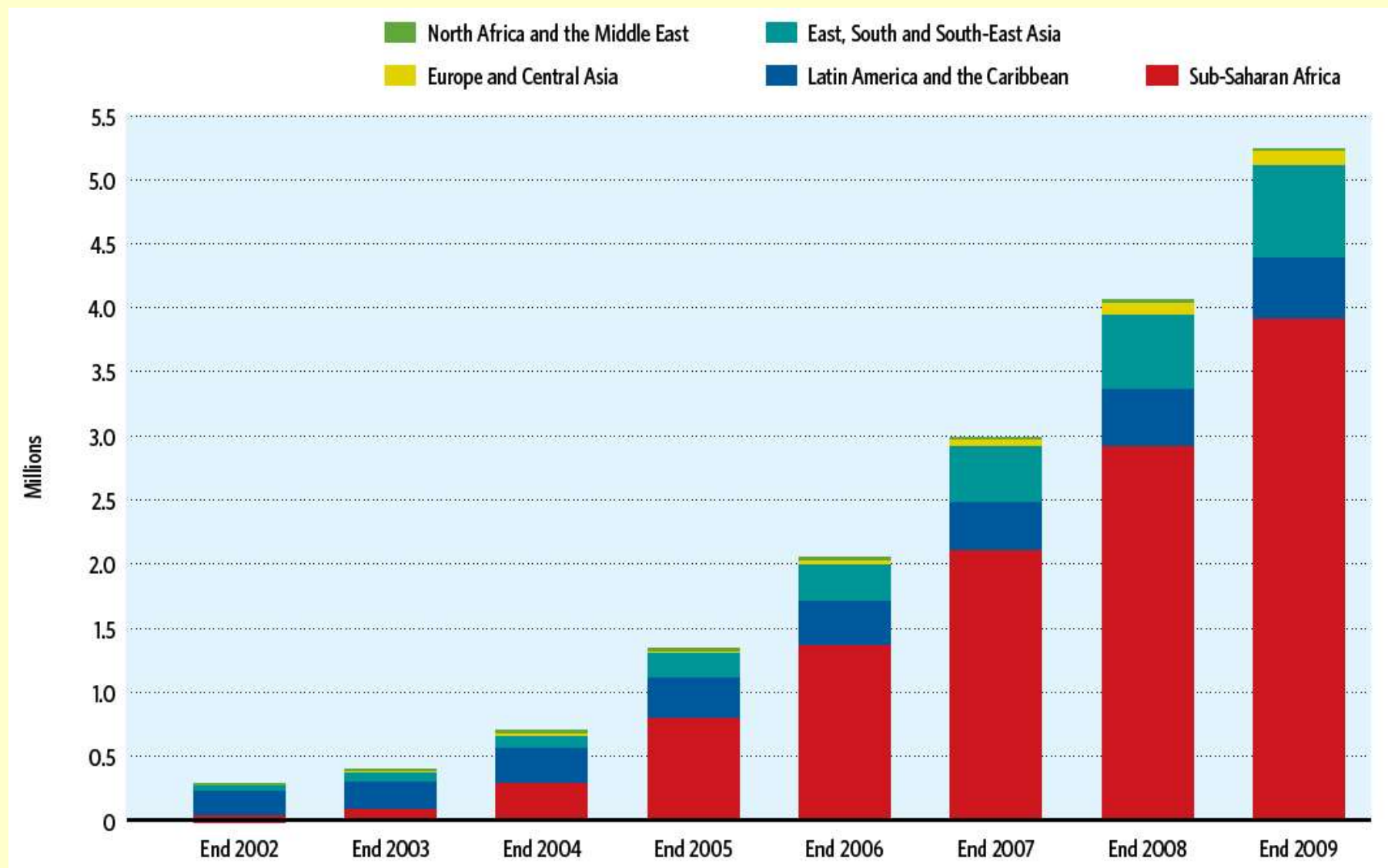

TABLE 19-5 SOME ANTI-HIV DRUGS IN CLINICAL USE

Generic name (other names)	Typical dosage	Some potential side effects
Reverse transcriptase inhibitors: Nucleoside analog		
Didanosine (Videx, ddl)	2 pills, 2 times a day on empty stomach	Nausea, diarrhea, pancreatic inflammation, peripheral neuropathy
Lamivudine (Epivir, 3TC)	1 pill, 2 times a day	Usually none
Stavudine (Zerit, d4T)	1 pill, 2 times a day	Peripheral neuropathy
Zalcitabine (HIVID, ddC)	1 pill, 3 times a day	Peripheral neuropathy, mouth inflammation, pancreatic inflammation
Zidovudine (Retrovir, AZT)	1 pill, 2 times a day	Nausea, headache, anemia, neutropenia (reduced levels of neutrophil white blood cells), weakness, insomnia
Pill containing lamivudine and zidovudine (Combivir)	1 pill, 2 times a day	Same as for zidovudine
Reverse transcriptase inhibitors: Nonnucleoside analogues		
Delavirdine (Rescriptor)	4 pills, 3 times a day (mixed into water); not within an hour of antacids or didanosine	Rash, headache, hepatitis
Nevirapine (Viramune)	1 pill, 2 times a day	Rash, hepatitis
Protease inhibitors		
Indinavir (Crixivan)	2 pills, 3 times a day on empty stomach or with a low-fat snack and not within 2 hours of didanosine	Kidney stones, nausea, headache, blurred vision, dizziness, rash, metallic taste in mouth, abnormal distribution of fat, elevated triglyceride and cholesterol levels, glucose intolerance
Nelfinavir (Viracept)	3 pills, 3 times a day with some food	Diarrhea, abnormal distribution of fat, elevated triglyceride and cholesterol levels, glucose intolerance
Ritonavir (Norvir)	6 pills, 2 times a day (or 4 pills, 2 times a day if taken with saquinavir) with food and not within 2 hours of didanosine	Nausea, vomiting, diarrhea, abdominal pain, headache, prickling sensation in skin, hepatitis, weakness, abnormal distribution of fat, elevated triglyceride and cholesterol levels, glucose intolerance
Saquinavir (Invirase, a hard-gel capsule; Fortovase, a soft-gel capsule)	6 pills, 3 times a day (or 2 pills, 2 times a day if taken with ritonavir) with a large meal	Nausea, diarrhea, headache, abnormal distribution of fat, elevated triglyceride and cholesterol levels, glucose intolerance

Azidothymidin (AZT)

Antiretrovirális terápia (2002-2009)

UNAIDS
JOINT UNITED NATIONS PROGRAMME ON HIV/AIDS

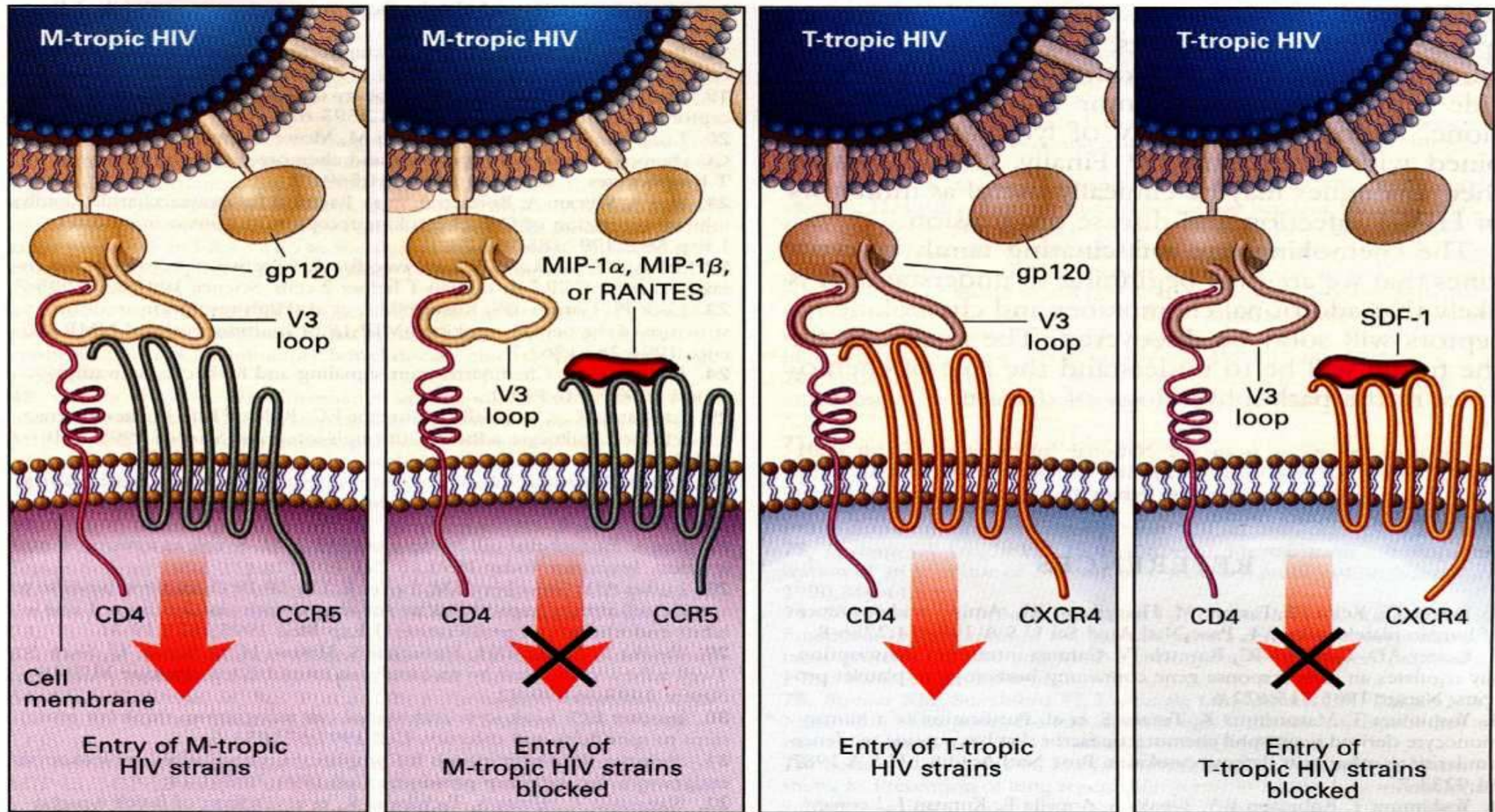
UNHCR
UNICEF
WFP
UNDP
UNFPA
UNODC
ILO
UNESCO
WHO
WORLD BANK

World Health Organization

A kemokinreceptorok ligandjai megakadályozzák a célsejtek HIV fertőzését

Dec. 1.

Nobel-díj 2008

HPV

Harald zur Hausen
Németország

HIV

Francoise
Barré-Sinoussi
Franciaország

Luc Montaigner
Franciaország